

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

זאת התורה אדם – תרפ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושבע לבריאה

לזכות

החתן התי' לוי יצחק והכלה מרת שיינא שיחיו פערמאן
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
ה' תמוז, ה'תשס"ז

ולזכות

הרה"ת שלום ישעי' וזוגתו מרת דנית ובנם שניאור זלמן
הרה"ת אליהו וזוגתו מרת דינה חנה
בנם ובנותיהם מרדכי, רחל, שרה, מירל וקיילא מושקא
הרה"ת מנחם מענדל וזוגתו מרת פריידא
בנותיהם ובניהם לאה, חנה, מרדכי, סימון וחי' מושקא
הרה"ת נחמי' וזוגתו מרת ביילא רייזל
בניהם ובתם מנחם מענדל, מרדכי ורחל לאה
הינדא ובעלה הרה"ת נחום אליהו הכהן
בנותיהם ובנם רחל לאה, חיים ישראל יואל הכהן,
שטערנא שרה ומנחם מענדל הכהן סוסיבר
הרה"ת אחיעזר וזוגתו מרת נחמה ובתם רחל לאה
הרה"ת ישראל דובער וזוגתו מרת גיטא פריידא
ובנותיהם רחל לאה ושפּרה
אלטא שוליא, התי' יקותיאל וצפורה שרה
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
נדפס על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת גרשון וזוגתו מרת חנה רחל שיחיו שוסטערמאן

פתח דבר

בקשר עם יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא השלשה-עשר של כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה זאת התורה אדם – מאסקווא – תרפ"ב. המאמר נדפס בסה"מ תרפ"ב (קה"ת, תשמ"ז) ע' נב ואילך, מהעתקה. בהוצאה זו הוגה (רובו) בהשוואה לגכתי"ק*.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) ש' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים”

יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשס"ז
ברוקלין, נ.י.

(* בהזדמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעיניי המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם למערכת „אוצר החסידים”, 770 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: info@kehotonline.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

MA'AMAR

ZOS HA'TOROH ODOM 5682

Copyright © 2007 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

זאת התורה אדם – תרפ"ב

התלבשות הנפש בגוף ונה"ב, ויורדת למטה לברר בירורים ומברר חלקו, וחלקו בעולם דנר הוי' נשמת אדם²² וכמו הנר שהוא מאיר את החשך כמו"כ אור הנשמה, ובפרט נשמות הגבוהות שבמדרי' אדם הנ"ל שמאירים, הנה ע"י עבודה זו מגיעים לבחי' הראי' באלקות שהוא תוקף הרצוא וההתכללות, ולכן הנה במדרי' אדם נאמר בו כי ימות, דמיתה זו הו"ע ההתעלמות¹¹⁷ בעילוי הרצוא והעלי' שבא ע"י העבודה כנ"ל, ועל זה הו"ע ירידת הנשמה בגוף להאיר את העולם.

וזהו⁸³ גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, דעולם הוא מל' העולם¹¹⁸, וכמו¹¹⁹ ונעלם דבר¹²⁰, או¹¹⁹ ונעלמה מעיני כל חי¹²¹, דהנה כתי'⁶⁶ בראשית ברא אלקים, דמה שברא הוא ע"י שם אלקים מדת הצמצום, והוא צמצום הראשון שהוא ההעלם, וע"ש זה נק' עולם העלם, וצריכים רפואה להעלם זה, והרפואה היא תורה ומצות שעל ידי קיום התורה ומצות מסירים את ההעלם ומתגלה הפנימי שהיא הכוונה העליונה שיאיר אור העצמי, ומביא הרפואה היא התשובה דוקא דתשובה הוא בחי' או"ח וכל או"ח מגיע למעלה יותר להמשיך גילוי אור פנימי יותר.

וזהו וזאת התורה אדם כי ימות באהל, דזאת הוא גילוי, וזאת התורה אדם, התורה מדברת במדרי' אדם שהוא תכלית הנרצה בבריאת בחיר הנבראים הנקרא בכתוב בשם אדם דוקא, שהיא המעלה היותר נעלית במדרי', ואדם זה כלול מהעליונים ותחתונים ולכן ביכולתו להמשיך את האור פנימי, ואדם זה כי ימות, שהו"ע ההתעלמות¹¹⁷ והעלי' בבחי' או"ח היכן תמצאנו באהל, באהלה של תורה¹²², וכאמרז"ל סוטה די"ג¹²³ לא מת משה כתי' הכא¹²⁴ וימת שם משה ולהלן כתי'¹²⁵ ויהי שם עם ד' מה להלן עומד ומשמש במרום אף כאן עומד ומשמש במרום¹²⁶.

117) ראה מקדש מלך לזהר ח"ג הנ"ל ריש פרק ג (הובא בד"ה זאת התורה שבהערה 74): „שאעפ"י שכתובה מיתה בתורה יש בה פירושים אם לא יזכה תהי' מיתה ממש, ואם יזכה תהי' התעלמות שיתעלם בעולמות העליונים כאלהו עכ"ל". ובד"ה זאת התורה אדם תשמ"ז, דענין המיתה כפי שהוא בתורה שקדמה לעולם הו"ע עליית וסילוק הנשמה לעולם שלמעלה מהעולם שנמצאת בו אבל באופן שנשארת נשמה בגוף. 118) ראה לקו"ת שלח לו, ד. חוקת סה, א. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' שנה [ע"פ מחז"ל פסחים ג, א]. סה"מ פר"ת ע' נת. תרצ"א ע' ערב. וראה קה"ר ג, יא (ג) בסופו [הובא בלקו"ת במדבר ה, סע"ג]. תקו"ז תמ"ב (פב, א). ספר הבהיר סימן י. סידור האריז"ל במוסף לר"ה (היום הרת עולם). ועוד.

119) ראה סה"מ פר"ת ותרצ"א שם.

120) ויקרא ד, יג.

121) איוב כה, כא.

122) ראה ברכות סג, ב וברש"י שם. וראה הערה 126.

123) עמוד ב. הלשון „במרום” – הוא ע"פ הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות (ד"ה כי כל מצוה).

124) ברכה לד, ה.

125) תשא לד, כת.

126) בד"ה זאת התורה אדם עטר"ת שבהערה 1 ממשיך: וי"ל דהיינו כענין התעלמות הנ"ל, והגם דכתי' ויקבור אותו הרי אי' בוהר בראשית דכ"ז סע"ב קבורתא דילי' דא משנה.

מהנפש הרי יש בו ב' ענינים אלו, כח הכח, וחוש הכח, וכמו בכח השכל, הרי יש בו הכח והוא הידיעה וההשכלה בכל מושכל, ויש בו החוש שבשכל, דאינו בא בהתלבשו' ממש כ"א הוא מה שלמעלה מהתלבשות ממש, וכמו מי שיש לו חוש טוב בהשכלה שזה אינו בא בהתלבשות כמו שהוא בכח, ולכן הנה בזה נבדל החוש מהכח, דהכח אם שאינו משביע אבל מ"מ מרווה תוקף הצמאון, והחוש הנה לבד זה שאינו מרווה הוא עוד גורם הכוסף והתשוקה ביותר, וכמו בהשכלת והשגת דבר, הנה כמו שהוא מצד הכח דכח השכל, אם שאינו משביע אבל עכ"פ מרווה במעט הצמאון, וכמו כאשר מתבונן בהתבוננות אלקי ומבינה בטוב, הרי נרגש בזה (דער הערט זיך אין דעם) הטוב טעם והיוקר והעילוי דאלקות, ובדבר שמרגיש היוקר והעילוי שבו נעשה המשכת הנפש אל הדבר ההוא, וכאשר מרגיש העילוי דאלקות הרי נעשה בו הרצוא והתשוקה שזוהו צמאון, ומ"מ הרי זה גופא מרווה את צמאונו במעט עכ"פ, דהרי כאשר משיג את הענין הרי מאיר לו גילוי אור רב בזה, הנה גילוי אור זה מרווה את צמאונו, אבל בחוש דכח השכל אינו כן, דהחוש אין מניח לו (עס לאָזט עס ניט) להספיק א"ע (צוא בענוגענען זיך) במה שמשיג כ"א מעוררו להשיג יותר, וכל מה שמשיג יותר הנה השגתו מעורר בו צמאון וכוסף ביותר, ויובן זה בראי' דמצד הכח דכח הראי' הנה כאשר רואה איזה דבר, הנה יודע ומשיג את הדבר הנראה, כלומר דדי' לו מה שראה, אבל מצד החוש דכח הראי' הנה כל אשר יראה יותר יכסוף יותר, וכמו בציוור נאה, ודבר נחמד, כל מה שרואה יותר את הדבר הנאה אינו מרווה אותו כלל, אדרבא יתגדל ויתרחב תשוקתו וכוסף נפשו בהדבר, וכמו שנראה במוחש דכאשר מסתכל בהנחמד לו, אף שכבר הצטייר הדבר במוחו ובפנימיותו ובכ"ז לא יגרע עינו מזה ושוכח על הכל, וכל אשר יסתכל יותר יכסוף וישתוקק יותר עד אשר יתבטל ויתדבק בהדבר ההוא מבלי אשר ירגיש בעצמו כי נכלה נפשו, וכמו"כ יובן בענין הראי' באלקות שזה פועל וגורם כוסף ותשוקת הנפש ביותר לפי שהראי' הוא בעצם הדבר מה שאינו בא בבחי' תפיסא בשום דבר, דהעצם בלתי נתפס, ומעורר בהנפש ג"כ מדר' כזו שאין בה שום מילוי כלל, ואָס זיא בענוגענט זיך ניט בשום גילוי אור וכמ"ש¹¹² ארץ לא שבעה מים, דארץ הוא ל' רצוא¹¹³, דהרצוא והתיאוב דהנפש הנה לא שבעה מים, שאין דבר המשביעו, ואדרבא מצד הראי' נעשה עוד תגבורת הכוסף והתשוקה ביותר, וכמארז"ל במדרש¹¹⁴ ע"פ¹¹⁵ וגם הנפש לא תמלא א"ר לוי משל לעירוני שלקח בת מלכים אף שמאכילה כל מעדני עולם אינו יוצא י"ח, למה, לפי שהיא בת מלכים, כן כל מה שהאדם עמל לנפשו אינו יוצא ידי חובתו, למה, לפי שהיא מלמעלה, ותוקף רצוא ותשוקה זה בא ע"י העבודה בעולם דוקא בלימוד התו' וקיום המצות דהיום לעשותם¹¹⁶ שע"י

בט"ד

זאת¹ התורה אדם², איתא בזהר³, דבכללות ציור קומה דנשמות ישראל הנקרא בכללותו בשם אדם, הנה בפרטיות יש בו ד' שמות והם אנוש גבר איש אדם, שהד' שמות אלו הם שמות מגבילים ומתארים אופן עבודת כל אחד ואחד מישראל בהשלמת (אוייס פיהריץ) הכוונה העליונה שהיתה בבריאת והתהוות העולמות, דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁴ ע"י עבודת נש"י שהם ימשיכו את האור ע"י התעסקותם בתורה ומצות ועבודה שבלב, וכללות העבודה נחלקת בד' מדרי' אלו דאנוש גבר איש אדם, אשר למעלה מכולם הוא בחי' אדם, (ואי' בזהר⁵) דאדם הוא דכליל דכר ונוקבא הה"ד⁶ זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם, דלהיות כי זכר ונקבה בראם דאתכליל דכר ונוק' לזאת ויברך אותם⁷, דברכתא עילאה לא שריא באתר ריקניא אלא באתרא שלים⁸, והאדם להיותו מדריגה היותר נעלית הכלולה מדכר ונוק' (כמשי"ת אי"ה) לכן הוא אתרא שלים דבי' שריא ברכתא עילאה. והנה אתרא ריקניא ואתרי' שלים יש לבאר ע"ד דאי' בסוכה דמ"ו ע"א⁹ בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו, מדת ב"ו כלי ריקן מחזיק

(1) פרק איב מיוסדים על ד"ה על ד"ה ואיש כי ימרט עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שלג ואילך). התחלת פרק ג – מיוסד על ד"ה זאת התורה אדם עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תקטו ואילך).² רובו של פרק ג מיוסד על ד"ה ויולך ה' עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שע ואילך).³ חלק מפרק ד מיוסד על המשך תעריב ח"ב ס"ע אקצו ואילך.⁴ סוף פרק ד – מיוסד על ד"ה זאת תורת האדם הנ"ל (סה"מ עטר"ת ע' תקיז). חלוקת המאמר לקטעים – ע"י המו"ל.

(2) חוקת יט, יד.

(3) ראה זח"ג מת, א. וראה לקו"ת שה"ש כה, א-ב. אוה"ת תזריע ח"ב ע'תקטו ואילך. סה"מ תרל"ה ח"א ע' קצ ואילך.

(4) ראה תנחומא נשא טו. בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(5) ראה זהר ח"א יג, ב. ח"ב קמד, ב. ח"ג מו, ב. ערכי הכינויים (לבעל סה"ד) אדם. סה"מ תרנ"ג ע' רלה (ומצייין שם לכמה מחז"ל). הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' ב. סה"מ תרפ"ו ע' קפת.

(6) בראשית ה, ב.

(7) ראה זח"א נה, ב. קסה, א. קפב, א. וראה תו"א תצוה פב, ד.

(8) ראה זהר ח"ב קנו, ב. ח"ג צ, ב.

(9) ראה סה"מ תרצ"א ע' שג ואילך. תרצ"ג ע' תקלח ואילך.

(א) שמוסד על ד"ה ואיש כי ימרט באוה"ת ויקרא ח"ד ע' אינח ואילך; סה"מ תרכ"ט ע' קנא ואילך. עוד מאמר שמוסד על ד"ה הנ"ל עטר"ת: ד"ה רבי אומר תר"ץ.

(ב) שמוסד על אוה"ת חזקת ע' תתס ואילך.

(ג) שמוסד על ד"ה אשירה לה' בתורת חיים בשלח רל, ב ואילך. שמוסד על ד"ה הנ"ל בתורה אור בשלח סב, ג ואילך. עוד מאמרים שמוסדים על ד"ה ויולך ה' הנ"ל עטר"ת: ד"ה הנ"ל תרפ"א. סה"מ תרפ"ד ע' ג ואילך. תרפ"ט ע' 36 ואילך. שם ע' 247-248. תרצ"ב ס"ע קמח ואילך. ע' תיב ואילך. תרצ"ז ע' 190 ואילך. תש"ט ע' 5 (הא') ואילך.

(ד) עוד מאמר שמוסד על המשך תעריב שם: המשך מצה זו שנה זו פרק נו (לעיל ע' 000).

(111) כ"ה בכתי"ק. בהעקפה: לאָזט.

(112) משלי ל, טז.

(113) ראה תו"א בראשית א, ד ואילך.

(114) ויק"ר פי"ד, ב.

(115) קהלת ו, ז.

(116) ואתנן ז, יא. וראה עירובין כב, א. ע"ז ג, א. פרש"י עה"פ.

כלי מלא אינו מחזיק, אבל מדת הקב"ה מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק, דמדת ב"ו הוא העבודה בדרך אתעדל"ת אתעדל"ע, והיינו שמייגע א"ע להיות כלי פנימי אל האור, ולכן אמרו בו ברמז כלי, והיינו דכאשר הוא משתוקק אל האור כי טוב ועובד בזה, הנה אז כאשר הוא כלי ריקן פירש שפורש א"ע מעניניו, דגם שהוא טרוד ומטרד בעסקיו וכל אשר לו, ומ"מ בעת התפלה הוא מפנה את לבו מכל דבר, ומייחד את מוחו לעבוד את הוי', וכן קובע עתים לתורה בכל יום, אף שהוא מטרד ביותר, הנה אז הוא כלי לקבלה, אבל כאשר הוא מלא בעניניו, דכל לבו ומוחו נתונים נתונים¹⁰ הם רק לעסקיו ועניניו, ועסקו בתפלה ותורה הוא רק בדרך מצות אנשים מלומדה¹¹, הנה גם כשלומד ומתפלל אינו מחזיק, לפי שהוא מלא בעניניו, אבל מדת הקב"ה היינו האתעדל"ע שהיא ההתעוררות מלמעלה מלא מחזיק וריקן אינו מחזיק, דכאשר הוא מלא באור פנימי, ועוסק בתורה ובעבודה שבלב היינו שהוא מסור ונתון לזה, אז הוא כלי המחזיק ברכה, אבל כאשר הוא ריקן מאור פנימי, אף שעוסק בתורה, אבל חושב עצמו למציאות דבר בהתעסקותו אינו כלי לברכה עליונה, דברכתא עילאה שריא באתר שלים, וזהו מעלת האדם דאדם הוא התכללות¹², דהנה האדם הוא בחיר הנבראי, ולכן נברא לבסוף שימצא הכל מוכן לפניו¹³ (ועוד טעם שהוא העיקר המברר והמעלה את הכל).

והנה כל נברא יש בו חומר וצורה, וגם האדם הרי יש בו חומר וצורה שזהו הגוף ונפש, אמנם נשתנה האדם ביצירתו משאר כל הנבראי¹⁴, כמו שנשתנה במעלתו וענינו, דכל הבע"ח הרי גופם ונפשם בערך זל"ז, וכמו בחי דגופם צומח ונפשם חי, וצומח וחי הם בערך וקירוב זל"ז, ולכן אופן התהוותם הוא דשניהם כאחד נתהוו וכמ"ש¹⁵ תצא הארץ נפש חי' ואמרז"ל בחולין¹⁶ בצביונם נבראו ובקומתם נבראו, משא"כ האדם אם דגם הוא בחומר וצורה, גוף ונפש כמו כל הבע"ח, אבל גופו הוא מהמדרי' היותר נמוכה בד' יסודות וכמ"ש¹⁷ וייצר כו' עפר מן האדמה, ואופן בריאתו הוא דשעה ראשונה צבר עפר¹⁸, שהי' חומר ממש, דהבע"ח הרי כשיצאו היינו בעת שנבראו יצאו בגופם ונפשם כאחד, משא"כ האדם דתחלה הי' גולם שהוא חומר ממש, ונשמתו היא ממדרי' גבוה ביותר, וכמ"ש¹⁷ ויפח באפיו נשמת חיים ואי' בזהר¹⁹ דמאן דנפח מתוכי' נפח פי' מתוכיותו ופנימיותו, ואז

לכבך בשני יצריך שע"י התלבשות הנה"א בהנה"ב בא גם הנה"ב לאהבה את ד'⁹⁷, ובהיות הדבר כן כאשר נזדכך מעט הנה"ב הנה הנה"א מראה לו כי הנה"ב בעצם טבע מהותו להיותו מושרש ונמשך לעניני עולם זהו התנגדות לאלקות ובריבוי ההתבוננות בזה, הנה זה פועל בהנה"ב התפעלות עצומה, דעם היותו עוד רחוק מלהיות מיוחד באלקות אבל בכל אופן לא יכול לסבול זאת שיהי' הוא מנגד לאלקות, ואי לזאת כאשר מתבונן בזה פעם שנים ושלש והנה"א מראה לו כל דבר בפרט, ולהיות הנה"ב בעל מדות בעצם מהותו ה"ה מתפעל בהתפעלות עצומה, ורב תבואות בכח שור⁹⁸ להתהפך מן הקצה אל הקצה בחילא יתיר⁹⁹, והנה"א עם שהוא שכלי בעצם מהותו אבל מי"מ הרי הי' מלובש בהנה"ב ומשיג את ההשגה האלקית כמוחש ממש הנה ע"י ביטול ורצוא של הנה"ב הנה זה פועל בו הזזה עוד יותר ברצוא ותשוקה עצומה¹⁰⁰, ורצוא זה הנה בא בתפלה בבחי' חולת אהבה¹⁰¹ וכמ"ש¹⁰² ועתה חלו נא פני אל, דחלו הוא ל' תפלה¹⁰³ וכמ"ש¹⁰⁴ ויחל משה, וכן הוא גם ל' חולי וכאמרז"ל¹⁰⁵ דאחזו חולי של עצמות דכל עצמותו של משה נחלה בתפלה זו, וכן הוא בכל אחד ואחד מישראל, שע"י העבודה דנה"א הרי זה מגיע בנקודת החכ' והדעת שבו שבא לכלל חולי מההתבוננות דאיהו ממכ"ע ואיהו סוכ"ע ומהפלאות אוא"ס שלמע' ממכ"ע¹⁰⁶ וסוכ"ע וכולא קמי' כל"ח¹⁰⁷, ובפרט באריכות ההתבוננות והעמקת הדעת עד שנעשה תוקף הרצוא והצמאון להכלל וכמ"ש¹⁰⁸ מי לי בשמים ועמך כו' דעיקר חפצו להכלל ומוזה מגיע הנה"א לידי חולת אהבה, דעיקר החולי בא ע"י הראי' באלקות, דראי' פועל התגברות ותשוקת הנפש ביותר דהנה כתי'¹⁰⁹ עיני האדם לא תשבוענה, דמה שהאדם רואה בעיניו זה אינו משביע ואינו מרווה את צמאונו, דבוה נבדל החוש מהכח, דהנה באור וחיות הנפש המח' את הגוף הרי יש בו כחות וחושים¹¹⁰, וכמו כח הראי' בעין כח השמיעה באזן כח השכל במוח שבראש, וישנם החושים וכמו ה' חושים חוש הראי', שמיעה, ריח, טעם, מישוש, שהחוש הוא נעלה מהכח בזה שאינו בא בהתלבשות ממש כמו הכח, וכמו"כ בכל כח המתגלה

(97) עקב יא, יג. ועוד.

(98) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ.

(99) ראה זח"א קכט, ב. תו"א מקץ לט, ג.

(100) בהבא לקמן (עד תיבת „ותוקף רצוא“) — ראה המשך תער"ב שבהערה 1.

(101) שה"ש ב, ה.

(102) מלאכי א, ט.

(103) שמו"ר פמ"ה, ב. וראה אוה"ת משפטים ע' ארכז ואילך.

(104) תשא לב, יא. תרגום אונקלוס וחזקוני עה"פ. ועוד.

(105) ברכות לב, א. וראה אוה"ת שם ע' ארכח.

(106) כ"ה בכתי"ק. ואוצ"ל: ממכ"ע.

(107) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב.

(108) תהלים עג, כה.

(109) משלי כו, כ.

(110) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ע' עה ואילך (ועם הוספות כו' — מאמרי אדמו"ר האמצעי

דברים ח"ב ע' תרפג ואילך. סה"מ עטר"ת ע' פט ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 287 ואילך. תרצ"ט ע' 97 ואילך.)

סה"מ עת"ר ע' פ ואילך (ועם הוספות כו' — סה"מ תרפ"ד ע' כה ואילך. תש"ט ע' מה ואילך.)

(10) ע"פ בהעלותך ח, טז.

(11) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.

(12) ראה לקו"ת אמור לו, ג ואילך. סה"מ תרל"ה ח"א ע' כב ואילך. סה"מ והמשך תרס"ו שבהערה 54.

(13) ראה סנהדרין לת, א.

(14) ראה תו"א בראשית ג, ד ואילך.

(15) בראשית א, כד.

(16) ס, א.

(17) בראשית ב, ז.

(18) סנהדרין לת, ב.

(19) תניא רפ"ב בשם הזהר. וראה „מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא שם. וש"נ.

הנשמה בהיותה למעלה קודם ירידתה בגוף היתה ברו"ש, אך האמת הוא דהילוך דרו"ש זה הוא עוד במדר' עמידה וכמ"ש אלי"91 חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתו לפניו שנקראת עמידה לפי שהוא הילוך רק במדר' אחת וכמו במלאכי מעלה דמיכאל וגבריאל שהם ברו"ש ובכ"ז הוא רק במדר' זו מה שהם דזה באהבה וזה ביראה, משא"כ בירידת הנשמה שנעשה בבחי' הילוך, דהליכה אמיתית הוא בבחי' א"ס, והוא ע"י ירידת הנשמה למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט ומשלים הכוונה העליונה להאיר את העולם באור התורה וקיום המצות עי"ז נעשה ההליכה בבחי' א"ס.

ד) **וביאור** הענין הוא דהנה כתי"92 ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ואמרו⁹³ שיהא שם שמים מתאהב על ידך והוא ע"י בכל לבבך, ואמרו⁹⁴ בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, דהיצה"ר שהוא הנה"ב גם הוא יבוא לאהבה את הוי', והוא כאשר שם שמים יהי' מתאהב על ידך בעצמך, ואמרו בשני יצריך שהנה"א מתלבש בהנה"ב, והיינו⁹⁵ דכאשר הנה"א מתבונן בהתבוננות אלקי, ומבין את זאת בהשגה טובה, באופן אשר גם הנה"ב מבין זאת, והיינו דכאשר הנה"א מראה ומוכיח להנה"ב דעם היותו חומרי וגשמי, ומתאוה לכל עניני עולם בעצם מהותו הנה האמת הוא דתשוקתו הוא אל הרוחניות והחיות שבדבר תאוותו⁹⁶, וכמו כאשר הנה"ב חפץ ומשתוקק למאכלים טובים וערבים, אף שחפצו ותשוקתו הוא בחומריות המאכל ההוא, אבל בכ"ז העיקר הוא החיות שבהמאכל, והראי' דכאשר נתקלקל המאכל לא יחפוץ בו יותר, וכמו"כ בשארי דברי חמדה ותשוקת דברים גשמיים וגופניים בהפרד חיותם מהם לא יחפוץ בזה כלל, ואדרבה נעשים דבר מאוס ושיקוף, והנה"ב אם שהוא בעל מדות ומתאוה (א' ועלער) בעצם מהותו, ומ"מ ה"ה ג"כ שכלי, וכאשר מסבירים לו איזה ענין הוא מבין עכ"פ, ואחר זה כאשר הנה"א מבאר ומסביר להנה"ב דהעיקר הוא החיות מראה לו ג"כ דכל תשוקתו הוא כאשר הוא חיוני א"כ העיקר הוא החיות, והיות שהנה"א הוא שכלי בעצם מהותו לכן ביכולתו להתלבש ולהסביר להנה"ב דעיקר ענין העולם הוא החיות שבו, עד שנעשה הנחה בהנה"ב ונרגש בו ג"כ איזה הזוה עכ"פ, ואח"כ מרוב שקידת הנה"א בעבודתו בהתבוננות בענינים שהם בקירוב להשגת הנה"ב ומתפעל עליהם הנה ההתפעלות דהנה"א פועל גם בהנה"ב שמתפעל איך מתפעלים מענין אלקי, והגם שהוא בעצם רחוק מזה אבל עכ"פ הרי זה פעל בו הנה"א שהעיקר הוא אלקות, ולכן הוא ג"כ מתקרב לאלקות לאהבה אותו ית' להיות הוא עיקר החיות, ומעת לעת נשרש בו אהבה זו, וזהו בכל

91) מלכים"א יו, א. ראה זח"ג סח, ב. ועייג"כ זח"א רלג, ב. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.

92) ואתחנן ו, ה.

93) יומא פו, א. וראה תו"א תולדות יו, ג. תו"ח שם קמב, א. אוה"ת שם ח"ד תתו, ב. תתיג, ב ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' ע ואילך. תרע"ח ע' ע ואילך. תרצ"א ע' רכו ואילך. תרח"ץ ע' קלו ואילך. ע' קמו ואילך. תרצ"ט ע' 105 ואילך. ד"ה ואלה תולדות תשחי (תורת מנחם סה"מ תשחי" ע' נא ואילך).

94) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

95) ראה תו"א וישב כט, ב. המשך תרס"ו ע' קלה ואילך. סה"מ עת"ר ע' כה. תרצ"ב ע' סב.

96) ראה גם כתר שם טוב סימן קצד.

נעשה האדם לנפש חי"17 לרוח ממללא²⁰ שהוא מדבר, אשר מזה מוכן דהתחברות החומר והצורה הוא באופן אחר לגמרי מכמו שהוא בשאר הבע"ח והוא שיהי' התגברות הצורה על החומר דכמו שהוא באור וחיות הנפש המתלבש באברי הגוף כח הראי' בעין כח השמיעה באזן וכח השכל במוח שבראש הרי כל אבר הוא כלי אל האור ומקבל אותו, דהקבלה הוא שנעשה ביטול הכלי אל האור עד כי הכח הרוחני הוא שמתגלה בהכלי, והכלי בלתי נרגשת לעצמה כלל, וכמו בהיד הרי נשמעת להחיות לפעול התנועה וכן ככולם, וכמו"כ הוא גילוי הכח בהכלי עד אשר הכח הוא המושל על הכלי והיו לאחדים ממש, שהכלי²¹ נקראת ע"ש הכלי והכלי ע"ש האור, מה שקודם לזה, היינו קודם שמתחבר הנפש בהגוף, חומר העין אינו רואה, עם שהוא עלול להיות כלי למשכן כח הראי' אבל אינו רואה בלי הנפש, וכן בהנפש אם שיש בו הכח לראות אבל בלא חומר העין, אינו ראי' כלל, ורק בהתחברות הנפש בהגוף אז נק' כח הנפש הרוחני בשם ראי' ע"ש הכלי, והוא מפני ביטול הכלי אל האור, עד שהאור נק' ע"ש הכלי, וכמו"כ הוא גם בכללות ענין מהות האדם שהוא התחברות החומר והצורה דהחומר לעצמו נק' בשר האדם, והנפש לעצמו נק' נשמת אדם²², ובהתחברותם יחד אז נק' אדם²³ שהוא הכולל דכר ונוק' גוף ונפש שע"י"ז בא לתכלית שלימות הכוונה להיות התגברות החומר על הצורה²⁴, דכמו באור וחיות הנפש המחי' את הגוף עיקר גילוי החיות הוא בביטול הגוף אל הנפש דאז הוא גילוי חיות הנפש בהגוף ואינו נרגש חומר כלל, כמו"כ במהות מעלת מדריגת אדם הוא דכאשר מגביר הצורה על החומר, עד כי החומר עצמו נעשה צורה, וזהו תכלית הכוונה בכריאת האדם שייגע א"ע בעבודתו להכניע את החומר, ולהגביר הצורה על החומר.

ב) **והנה** בכללות ענין זה דהכנעת החומר והגברת הצורה, הרי יש בו ד' מדרי' הנ"ל דאנוש גבר איש ואדם, דלמטה מכולם הוא מדרי' אנוש, דאנוש הוא מורה על החלישות וכמ"ש²⁵ עקוב הלב מכל ואנוש הוא, פ"י חלוש הוא, דזהו"ע קטרוג המלאכים על בריאת האדם²⁶, באמרם מה אנוש כי תזכרנו²⁶, דלאחר שנאמר²⁷ נעשה אדם כו' קטרוג המלאכי' לאמר הלא רק אנוש הוא, דבר חלוש ביותר, ומה חשיבות יש בו אשר ראוי להזכירו, דענין הזכרון נופל על הדבר שיש בו מעלה וחשיבות, אשר בגללם הוא נזכר תמיד עליו אבל האדם להיותו אנוש, דבר קל וחלוש ובלתי חשיבות כלל שאינו ראוי לזכירה, והגם דנאמר שם בכתוב²⁶ וכן אדם כי תפקדנו, אך יבואר בהא דאי' בתוס' ע"ז ד"ג²⁸ ד"ה הכהנים, שמחלק בין אדם וכני

20) תרגום אונקלוס בראשית שם.

21) כ"ה בכי"ק. בהעתקה: שהאור.

22) משלי כ, כו.

23) ראה תו"א בא ס, ריש ע"ג. ספר המאמרים והגהות לד"ה פתח אליהו שבהערה 5.

24) כ"ה בכת"י"ק ובהעתקה, ואוצ'ל: הצורה על החומר.

25) ירמ' יו, ט.

26) תהלים ה, ה.

27) בראשית א, כו.

28) עמוד א.

אדם²⁹, דאדם קאי על ישראל, וכמ"ש³⁰ ואתנה צאן מרעיתי אדם אתם, דאתם קרוים אדם³¹, אבל בני האדם קאי על בני אדה"ר דבזה הרי גם עכו"ם בכלל, וגבר הוא שהוא בחזק יותר מכמו אנוש שהוא בחלישות, אבל גבר הוא בתוקף האור והגילוי יותר.

והנה התורה מדברת במדרי' איש ואדם, דאנוש וגבר עם היות דגם הם במדריגת התחברות הנפש בהגוף כלומר בהתחברות הצורה עם החומר, אבל כל זה הוא רק התחברות הצורה בהחומר, ולא הגברת הצורה על החומר, דכמו באור וחיות הנפש, הרי אין מספיק עדיין דרך יהי' חומר העין בלבד או שיהי' רק חומר המוח, כ"א דחומר העין וחומר המוח יהיו בטלים לאור הראי' וכח השכל עד שיהי' הגברת הכח על החומר, וכמו"כ בכללות מהות ענין האדם אינו מספיק עדיין מה שהחומר הוא כלי אל הצורה, דאז הוא רק צורת החומר, דזה הרי ישנו גם בבע"ח שהם ג"כ בעלי צורה, ורק שהוא צורת החומר, כמו"כ בהאדם דכאשר החומר בטל אל הצורה, כלומר שהוא משתנה בעניניו מכמו בבע"ח ממש, הרי אין זה עדיין במעלת האנושי' כלל, וגם כשהוא אנוש והיינו דכאשר מאיר בו אור וחיות הצורה, להכניע הבהמית שבו, הן במוחין לשעבד הלב אל התורה, והרגש העבודה, והן במדות לפאר את לבבו ובקיום המצות בפו"מ, דבזה הרי נראה ונגלה אור הצורה על החומר, אבל הוא רק בחלישות, ובעבודה הוא, דכאשר עניני עבודתו בתורה ותפלה וקיום המצות אין זה מפני ההרגש (דער דער הער) דאלקות, כ"א שהוא מפני שגם החומר כלומר הגוף מסכים ע"ז דהרי ישנם כמה ענינים, דגם הגוף להיותו בעצם מהותו כלי אל הנפש, יש בו הנחה שכלי' דדבר זה הוא טוב וצריך לחפוץ בזה, וכמו בעסק התורה וקיום המצות ישנם שמפני עצם מצב גופם הם חפצים בזה, לפי שהוא ענין שכלי, ושכל עמוק, וכן בקיום הצדקה והדומה מפני עצם מזיגת והרכבת חומר גופם, ואין זה מפני העבודה כלל, והגם דבפועל ממש הרי לומדי' תורה ומקיימים את המצוה, דלימוד וקיום זה הוא מפני אור גילוי הנפש, אבל הוא בחלישות מאד, והכוונה הוא שיהי' בעבודה ויגיעה דוקא, ולכן מי שהוא נדיב לב בטבע תולדתו, ואשר מפני מעלת שכלו חפץ הוא בידיעת התורה, הנה מצד העבודה גדלה מעלת העובד לייגע א"ע לברר ולזכך מדותיו, ולעבוד בשכלו, כי תכלית ועיקר הכל הוא יגיעת המוח והלב ובאלה חפץ ד', דבהכוונה העליונה אין הפעולות נוגעים כלל וכמ"ש³² אם צדקת כו' כ"א הפועל והעובד עיקר שתהי' בעבודה ויגיעה, ולזאת מעלת אנוש אם שהיא מעלה ומדריגה בכללות הציור דאדם מה שהוא יצא מכלל הבע"ח, ומאיר בו גילוי הצורה, אבל אין זה התגלות הצורה, כ"א צורת החומר בלבד, וכן מדרי' גבר שהוא התגברות הצורה על החומר, והיינו התחלת העבודה דגילוי הצורה עצמית, אבל בכ"ז עוד הגוף מונע ומעכב, הן שהגוף עצמו, כלומר חומר וגסות גופו, וכמו דכאשר שכלו גס ומדותיו רעים וקשים מצד החומר שלו, וכמו מי שהוא רתחן וכעסן בטבעו או מקנא ולב אביר,

29 כ"ה בכתי"ק. ואוצ"ל (כבד"ה ואיש כי ימרט עטר"ת שבהערה 1): ובני האדם.

30 יחזקאל לד, לא.

31 יבמות סא, רע"א.

32 איוב לה, ז.

שהמקום הוא בלי מקום, מה שנברא בגוף אינו משיג איך הוא זה מקום בלי מקום, והנשמה כמו שהיא למעלה משגת זאת במוחש, דזהו המוחש של הנשמה, דאם איז דיא ענינים המוחשים פון נשמה שמשגת באורות וגילויים העליונים, והוא בבחי' ראי' בהנשמה, דלמעלה הרי הכל הוא בכרוזים, אכרזי עלי' ברקיע⁸⁰, בכיו"י ב"ק יוצאת ומכרזת⁸¹, והנשמה כמו שהיא למעלה הרי רואת את הגילויים העליונים, ובמילא נעשה מזה אהוי"ר פנימית ונעלית משא"כ בירידתה למטה שצריכה עבודה ויגיעה רבה, ואחר כ"ז לא תגיע למדרי' אהוי"ר זו כלל וגם בתכלית העבודה בבחי' אדם הרי לכאורה אינו בערך מהות האהוי"ר דהנשמה קודם ירידתה, וא"כ הרי זה ירידה גדולה מאיגרא רמא לעמוד לפני הוי' לבירא עמיקתא שהוא הגוף ונה"ב, ואחר כ"ז הנה גם כשמגיע לתכלית העילוי להשלים כוונה העליונה כתי' בי' אדם כי ימות, אמאי.

אך הענין הוא דהנה אמרז"ל⁸² גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, וצ"ל⁸³ מהו ענין העולם, ושהוא צריך רפואה דמשמע מזה להיותו עולם לכך הוא צריך רפואה, וגדלות התשובה הנה מלבד מעלתה העצמית, הנה גדלה מעלתה שמביאה רפואה לעולם, והיינו שהיא סיבה לרפואה. והענין הוא דהנה נודע דירידת הנשמה בגוף אם שהיא ירידה גדולה ועצומה ביותר, היא לצורך עלי', דבכדי שתעלה הנשמה בעילוי אחר עילוי אין קץ הוא ע"י ירידתה תחלה בגוף ונה"ב וכמ"ש⁸⁴ טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף דזהב וכסף הם אהוי"ר⁸⁵, ואלפי ל' אולפנא ולימוד, דטוב יותר לימוד התורה בעוה"ז שהיא תורת פיך מהאולפנא ולימוד דנשמה שהיתה לימודה ורגילה באהוי"ר קודם ירידתה בגוף, דעם היות, דאז היא במעלה ומדריגה עליונה ביותר, ומ"מ כתי"ב⁸⁶ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, דעומדים הם המלאכי' וחיה"ק שנקראים עומדים, שעומדים תמיד במדרי' אחת, וכמ"ש⁸⁷ ויעמידם לעד לעולם, וכמו מיכאל וגבריאל דעבודתם זה באהבה וזה ביראה⁸⁸ הרי עומדים במדריגה אחת מששת ימי בראשית, דעליה לא יוסיפו וממנו לא יגרע, והגם דכתי"ב⁸⁹ והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק ואמרז"ל⁹⁰ כלהב היוצא מבין החרסים, שהם ברצוא ושוב, ורצוא ושוב הוא הילוך, וכמו עד"מ עוף המנענע בכנפי' אנה ואנה, וע"י זה הוא הילוכה ועלייתה למעלה, וכן האדם כשצריך לילך הנה תחלה הוא נסוג לאחור ואח"כ הולך, דכל הליכה הוא ברו"ש, אשר כן הוא במלאכי' וחיה"ק, א"כ הרי גם

80 ראה גיטין סח, ב. זח"א קפג, ב.

81 ראה אבות פ"ו, ב.

82 יומא פו, א.

83 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' א"רב. המשך מצה זו שנה זו פרק סב (לעיל ע' 000).

84 תהלים קיט, עב.

85 ראה תו"א וישב כו, ד ואילך. אוה"ת שם ח"ב רנג, ב ואילך. ח"ה תתפט, ב ואילך.

86 זכרי' ג, ז.

87 תהלים קמח, ו.

88 ראה לקו"ת במדבר ד"ה וספרתם וביאורו. ספר המאמרים תש"ג ע' 84.

89 יחזקאל א, יד.

90 ראה חגיגה יג, ב. פרש"י יחזקאל שם.

וזהו זאת התורה אדם, דהתורה מדברת במדרי' אדם שהוא עיקר ותכלית הכוונה דבריאת העולמות, דבראשית ברא כו⁶⁶ בשביל ישראל שנק' ראשית⁶⁷ שהם במדרי' אדם בכלל, ובפרט ראשי אלפי ישראל שהם בתכלית העילוי דבחי' אדם להגביר הצורה על החומר עד אשר החומר עצמו נעשה צורה, שהגוף נעשה בבחי' מרכבה, וכמ"ש בספ"ב⁶⁸ במעלת⁶⁹ שהן הן המרכבה⁷⁰ וכל אבריהם היו קדושים ומובדלים, ובהיותם למטה בגוף היו במעלת מדריגת נשמתם ממשי⁷¹.

(ג) והנה בוח"ג דקנ"ט ע"א הקשה⁷² דהרי אלפים שנה קדמה תורה לעולם⁷³ וכותב בה⁷⁴ אדם כי ימות באהל, כיון דידע קב"ה דזמין ב"נ למגור עלי' מיתה אמאי ברא לי⁷⁴, ופירש הענין דלהיות דתכלית הכוונה הוא האדם, והיינו שיעלה ויגיע למדריגת אדם שהוא התגברות הצורה על החומר, עד אשר החומר ממש יהי' צורה, וכמו חכמת אדם תאיר פניו⁷⁵, דהפנים הגשמים היינו הבשר הגשמי מאיר מאור החכמה שבמוחו, וכן לבו זכה וטהורה, ויש לו הרגש טוב, א' גוטער דער הער באלקות, שזוהו תכלית העילוי, והוא הוא המשלים הכוונה העליונה, א"כ אמאי ימות, ואיך נאמר אדם כי ימות, ועוד דא"כ מהו⁷⁶ כללות ענין ירידת הנשמה בגוף ותכליתה, שזוהו ירידה גדולה ועצומה ביותר, שהרי הנשמה קודם ירידתה בגוף היא למעלה עומדת באהוי"ר וחבוקה ודבוקה⁷⁷ בתכלית הביטול באלקות, ונסעה וירדה⁷⁸ בריבוי מדריגות להתלבש בגוף ונה"ב, שהם מעלימים ומסתירים על האור, דהגוף הוא מציאות דבר, ובטבעו מסתיר ומעלים, וכן הנה"ב הרי בטבעו נמשך אחרי כל הענינים החומריים והארציים, ובכדי להגיע לאיזה אהוי"ר צריכים ע"ז כמה יגיעות יגיעת נפש ויגיעת בשר ועבודה רבה, ואחרי כל זה אינו בערך האהוי"ר שהיתה לה להנשמה קודם ירידתה בגוף שהיתה בתכלית העילוי, דהנה מוסכם מכל החוקרים דלמעלה מגלגל התשיעי אינו נופל בו המקום והריקות⁷⁹, ומ"מ ה"ז מקום, והיינו

(66) בראשית א, א.

(67) רש"י ורמב"ן עה"פ.

(68) פכ"ג (כת, ב).

(69) כ"ה בכתי"ק. ואוצ"ל: במעלת האבות.

(70) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(71) ראה תו"א משפטים עז, ב. המשך תרס"ו ע' תצא. המשך תער"ב ח"א ע' רנג.

(72) ראה גם תנחומא וישב ד.

(73) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא שם. וש"נ. זח"ב מט, א.

(74) ראה ד"ה זאת התורה אדם עטר"ת הנ"ל הערה 1. ד"ה הנ"ל תרמ"ז (סה"מ תרמ"ו ע' קכב). עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תקטו ואילך). ד"ה הנ"ל דש"פ תשא, פ' פרה תשמ"ז.

(75) קהלת ח, א. וראה המשך תער"ב ח"א ע' תקלו ואילך.

(76) בהבא לקמן (עד סוף הפרק) — ראה ד"ה ויולך ה' עטר"ת הנ"ל הערה 1.

(77) ע"פ נוסח הושענות (יום ג').

(78) ראה ביאור הלשון „נסעה וירדה“ על ירידת הנשמה למטה — בסה"מ תרח"ן ס"ע קמא ואילך.

אגרות יקודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שצ ואילך. ספר השיחות תרצ"ו ע' 13.

(79) פרדס שער ו (שער סדר עמידתו) סוף פ"ג. וראה סה"מ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פ"א (גז,

ב). ובכ"מ.

או שהוא מפני שאור וגילוי הצורה בלתי מאירי' בו כ"כ שהוא עוד בחלישות, ומתגבר על זה, אבל עיקר גילוי הצורה עצמית היא במדרי' איש ואדם, שהם במעלת ומדריגת גילוי הנפש והגברתה על הגוף, ולכן התורה מדברת בב' בחינות³³ אלו.

וההפרש בין איש לאדם הוא³⁴ דאיש הוא מל' אש והתלהבות³⁵ דאי"ש הוא אש יו"ד³⁶, שמתגלה יסוד האש שבנפש האלקית, והוא תוקף הרצוא והצמאון באלקות ובכל עניני אלקות, והוא ע"ד דכתי' ³⁷ שרפים עומדים ממעל לו, דהשרפים עם היות דעמידתן בעולם הבריאה, מ"מ ה"ה עומדי' ממעל לו והיינו ממעל משרשם ומקורם המהווה אותם³⁸, דעבודת השרפים הוא שאומרים קדוש כו'³⁹ והיינו שמשגיגים⁴⁰ איך כי אוא"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל מגדר עולמות לגמרי, וידיעתם זאת היא בהשגה גמורה ולכן הם משלשים בקדוש, שהוא קדושת העצמות, דכמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי'⁴¹, ואתה קדוש ושמך קדוש⁴², דהוא ושמו אחד⁴³, דנשגב שמו לבדו⁴⁴, דכמו שהוא לבדו הוא בקדושתו ית' כן שמו בחי' מל' דא"ס קדוש⁴⁵, והאור דגילוי הקו עם שהוא בא בבחי' צמצום וקו מצומצם, ומ"מ הרי האור מעין המאור⁴⁶, דאור הקו מעין מקורו האוא"ס שלפני הצמצום והוא קדושה ג', והשרפים משיגים זאת בהשגה גמורה ולזאת כל חפצם ורצונם להכלל ולהבטל בעצמות אוא"ס ב"ה, ומגודל התשוקה והצמאון הרי נשרפים ברצוא זה הן בחומר גופם וכלות נפשם, ועש"ז נקראו שרפים⁴⁷, שנשרף כל מהותם, וכמו"כ הוא ביסוד האש שבנפש האלקית שהוא תוקף הרצוא והצמאון לאלקות⁴⁸, ולכל עניני התורה והמצוה שהם חכמתו ורצונו ית', והגם שזוהו מדרי' גבוה רמה ונשאה, אבל בכ"ז אינו שלימות עדיין, שהרי הוא קו א', וקו א' אינו שלימות ועיקר השלימות הוא

(33) כ"ה בכתי"ק. ואוצ"ל: בחינות.

(34) ראה אוה"ת וסה"מ שבהערה 3.

(35) בד"ה ואיש כי ימרט עטר"ת שבהערה 1: „עמ"ש בלק"ת בד"ה בפ' נסכים כתי"י. — ראה לקו"ת

שלח מד, ד.

(36) לקו"ת שם.

(37) ישע"י ו, ב.

(38) ראה אוה"ת בראשית ח"ו תתרכז, ב. סה"מ תרל"ה ח"א ע' ו. המשך מים רבים תרל"ו פקי"ג. סה"מ

תר"ם ח"א ע' לו. תרמ"ג ע' סה. תרנ"ה ע' ריב ואילך. תרח"ץ ע' רו.

(39) ישע"י ו, ג. חולין צא, סע"ב ואילך ובתוד"ה ברוך — שם צב, א.

(40) ראה לקו"ת נשא כת, ד. שלח מז, א. האזינו עד, סע"ג ואילך. שה"ש ה, ב. ועוד.

(41) זח"ג מד, א.

(42) תפלת העמידה.

(43) ראה לעיל ע' 1000. וש"נ. של"ה ד, א. אוה"ת ואתחנן ע' קג.

(44) תהלים קמת, יג.

(45) ראה פירוש המלות פט, סע"ד ואילך.

(46) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך). ספר המאמרים תרנ"ו ע' רנו. המשך תרס"ו ע' קסח.

ובכ"מ.

(47) לקו"ת נשא שם. וראה שם פינחס עז, ד.

(48) ראה תניא פי"ט.

אדם שהוא התכללות⁴⁹ חד"ר⁵⁰, שהוא עיקר היופי, וכמו בהגוונים הנה גוון אחד אין בזה יופי ורק בהתכללות הגוונים אז הוא היופי האמיתי, וזהו מעלת האדם שהוא כולל דבר ונוק' שהגוף והנפש החומר והצורה מתאחדים יחד והצורה עצמית מתגברת על החומר עד אשר החומר הוא במדרי' נפש, ולכן האדם כולל הכל, דזה גופא שהשתנה באופן יצירתו משאר כל הבע"ח, דשאר הבע"ח גופם ונפשם נתהוו כאחד, משא"כ האדם דתחלה ה' חומר, וחומר גס יותר מכמו הבע"ח, דהרי הבע"ח בעת שנתגלה חומרם התגלה נפשם, ונמצא לא ה' זמן בהתהוותם להיות חומר בלבד, משא"כ האדם הנה בשעה ראשונה שצבר עפרו ה' חומר ממש, ונפשו הוא ממדריגה נעלית יותר וכנ"ל הרי זה הרכבה נפלאה, ולכן מעלתו נעלית יותר שהוא דוקא בחיר הנבראים, וכמארז"ל באדר"נ⁵¹ דכל מה שנברא בעולם הרי ישנו באדם, ברא יערות בעולם וכו' וחשיב שם כמה דברי' עד שהאדם נק' עולם קטן⁵² לפי שכולל את הכל, ובזה הוא מעלת מדריגת אדם (בציור הקומה דאדם) על מדרי' איש דאיש הוא קו א' ואדם הוא התכללות הקוים.

וזהו דפרצוף הראשון⁵³ נק' בשם אדם⁵⁴ ע"ש ההתכללות בכלל⁵⁴, והעיקר⁵⁵ בהתכללות ההפכים דזהו עיקר מעלת אדם, דאיש הוא מדות, ומדות בכלל הוא רק קו א' דבעת שהוא במדה אחת וכמו במדת האה' והחסד אינו במדה אחרת, וכן כאשר הוא במדה ההפכית אז אינו במדה זו, וגם מדת התפארת עם היותה מדה (ולא מוחין), אבל עיקר ענין מדה זו הוא מה שהיא כוללת ההפכים, והתכללות זו אינה אמיתית עדיין, דעיקר ההתכללות הוא במוחין, ומוחין דגדלות דוקא, דקטנות המוחין אם שהוא בציר דמוחין אבל אינו התכללות אמיתי, ועיקר ההתכללות הוא מוחין דגדלות וכמו שנראה במוחש⁵⁶ דמי שהוא קטן בדעה, עם היותו במדרי' אדם, שהוא בעל מוחין ומ"מ הוא מתרגז ומתכעס, וכמו חכם קטן השומע דברי חכם אחר שאומר שלא כדבריו מתכעס ומתקצף ע"ז, בדוגמת קטן ממש, אשר אינו יכול לקבל דבר שהוא היפך רצונו, ועל כל דבר ודבר שאינו כרצונו מתרגז ומתכעס, ומה שהוא חפצו ורצונו, (דאס וואס ער וויל), הוא בתוקף גדול, וקטן לפי חכמתו הוא מחשב עצמו למציאות, ומתגדל על הכל דכ"ז הוא מפני קטנות שכלו, ובדוגמא כזו ממש הוא בקטן בדעה שאינו יכול לסבול את החכם זולתו, ומחשב א"ע למציאות דבר מה, וחכמתו תעמוד לו להתפאר ולהיות גדול ויקר בעיני עצמו, וכאשר הזולת שואל

ומקשה בדבריו, אינו מוצא כח בעצמו להשיב לו בדברי טעם ולתרוץ ולבאר לו הענין, כ"א מתרעם ומרגיז על אשר מדבר היפך רצונו, דזה גופא מה שמתכעס ביותר הוא מפני קטנות מוחו שאינו יודע מה שהוא יודע, פ' דמפני קטנות מוחו, (וביותר חומריות וגסות רוח, המבלבל אותו בכל ידיעה והשגה), אינו יכול לעמוד על אמיתית הדבר ולכן כל ידיעותיו הם בכיוון וצמצום, ואין זה בעל מוחין בעצם עדיין, כ"א גדלות המוחין שזהו עיקר מעלת האדם שיכול לסבול גם את המנגד, ואדרבה עוד נהנה בזה שיוכל לברר דבריו ולהראות אמיתתם עד שלא יפול ספיקות בכל דבריו, ויתגלה עוצם טהר וחק' ההשכלה ההיא כמו שהיא, ולכן מי שהוא בגדלות המוחין הוא שומע דברי המנגד, כי בעצם הרי אין לו מנגדים כלל, דמי שהוא מנגד אל החכ' והאמת, הרי אין זה שהוא מנגד אליו, דזהו שטות, ושטות הוא היפך החכ' ואם דהתנגדותו הוא מפני שמסתפק בדברי ההשכלה ההיא הנה עי"ז שנכנס בעומק הדבר, ושומע דברי המנגד ומראה לו כל חלקי הטעות שטעה בזה, ואז בדרך ממילא מתבטל המנגד, כי גם הוא מבין אמיתית הדבר כמו שהיא ומודה על האמת, וזהו מעלת אדם שהוא גדלות המוחין שכולל הפכים ממש להיותו מוצא בכל ענין האמת שבזה והתוכן אמיתי שבו, ובזה הוא כולל את הכל, ועש"ז נק' פרצוף הראשון בשם אדם להיותו כולל כל ההפכים כאחד וכמא"י⁵⁷ קורא הדורות מראש, וכמארז"ל⁵⁸ דכולם נסקרים בסקירה א' דזהו מחשבה הקדומה דא"ק שכוללת מרוכ"ד עד סוכ"ד⁵⁹, וזהו קריאת שם אדם ע"ש אדמה לעליון⁶⁰, דאדם שלמטה הנה לפי הכוונה העליונה שהיתה בבריאתו דכת"י²⁷ נעשה אדם דתחלת עשייתו, היינו שבכוונת יצירת האדם הוא שיעלה ויגיע למדרי' אדם שהוא הכולל הכל, ולכן קין נק' בשם איש וכמ"ש⁶¹ קניתי איש כו', ונח אם שהי' במדרי' צדיק⁶² כתי' בו איש⁶², אבל אדה"ר נק' בשם אדם מעת היצירה שהי' יציר כפיו של הקב"ה⁶³, נעשה באופן כזה להורות על ענינו שהוא הכולל את הכל, ובזה נפלאה מעלתו על כל הנבראים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל⁶⁴ דכל הנבראים יש להם פועל א' או ב' פעלים משא"כ האדם שיש בו פעולות הרבה, להיותו כלול מהעליונים והתחתונים⁶⁵, בכדי שיוכל להשלים הכוונה העליונה שהיתה בו שהוא יברר ויזכך ויכלול ההפכים לעשותם כלי לאור האלוקי דנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י עבודת האדם דוקא,

(57) ישעי' מא, ד.

(58) ע"פ ר"ה ית, א (וראה חדא"ג מהרש"א שם).

(59) ראה עטרת ראש שער ר"ה פ"ד ואילך. אמרי בינה שער הק"ש פ"י. ספר המאמרים תרנ"ב ע' לט ואילך. ועוד.

(60) ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. שלה"ג, א. כ. ב. רסח, ב. שא, ב. שעג, א. שפו, ב. עבוה"ק ח"א פ"ז ואילך.

(61) בראשית ד, א.

(62) נח ו, ט.

(63) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב). אדר"נ ספ"א. מדרש אגדת בראשית פ"א. פי"ט.

(64) בהקדמתו לפיה"מ ד"ה אחרי כן ראה להסתפק. הובא בלקו"ת אמור לו, ג.

(65) ראה ב"ר פ"ח, יא. פי"ב, ח.

(49) ראה לקו"ת תזריע כב, ב.

(50) = חסד דין רחמים (ראה מגלה עמוקות ואתחנן אופן קעה. ר. יאיר נתיב למאורי אור ז. ז. לקו"ת ויקרא ב, ד. שלח מד, א. בלק עא, ב).

(51) ספלא"א.

(52) תנחומא פקודי ג. זח"ג רנז, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).

(53) אדם קדמון.

(54) ראה שהמ"צ להצ"צ ט, ב. שה"מ תרנ"ב ע' מא. תרס"ב ס"ע שכח ואילך. המשך תרס"ו ע' רלב ואילך.

(55) מכאן עד סוף תיבת "אשר החומר" נדפס מהעתקה.

(56) ראה לקו"ת ש"ש ל, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' רא. תורת חיים וישלח קצב, ד. ובכ"מ.